

CURRÍCULO

Bacharelato

Técnicas de Expresión Gráfico-Plástica

1. Técnicas de Expresión Gráfico-Plástica

1.1 Introducción

Ao longo da historia, as técnicas artísticas condicionaron enormemente a natureza e a forma das obras de arte. Nun momento clave da historia da arte, a flexibilidade e a ductilidade da pintura ao óleo permitiu que a pintura abandonase os muros e que se trasladase a soportes máis liviáns, como a tea, o que non só facilitou o traslado das obras, senón que, ao mellorar a plasticidade, permitiu representar fundidos, degradados e modelados máis elaborados e con aparencia máis natural. Do mesmo xeito que as necesidades expresivas, os materiais, instrumentos e procedementos evolucionan co tempo e conforman un legado técnico-artístico cuxo coñecemento será un requisito indispensable para enriquecer os recursos de calquera persoa disposta ao estudo ou á produción de obras artísticas.

A materia Técnicas de Expresión Gráfico-Plástica achégalle ao alumnado aos recursos, as técnicas, os procedementos e as aplicacións instrumentais que fan posible a produción artística en xeral e as producións plásticas, gráficas e visuais en particular. A través desta materia, o alumnado adquirirá os coñecementos relativos ás técnicas clasificadas tradicionalmente como debuxo, pintura e gravado, sen esquecer outras técnicas relevantes que escapen a esta clasificación. O obxectivo é que o alumnado, por unha banda, adquira as habilidades necesarias para implementar correctamente os procedementos de traballo e, por outra, que adecúe as técnicas ás propostas artísticas con soltura, iniciativa e creatividade crecentes.

O coñecemento das técnicas gráfico-plásticas e a súa posta en práctica fan posible a comunicación visual e posibilitan a investigación e a procura de estratexias de creación propias. A través delas, o alumnado poderá construír unha identidade artística capaz de abordar proxectos creativos de certa complexidade. En todo momento, promoverase a capacidade proactiva e creadora, así como a adecuación do rexistro comunicativo ás intencións e especificidades de cada discurso artístico plástico. Conseguir a madurez expresiva, a autoexpresión e o desenvolvemento do espírito crítico ante producións artísticas diversas, tanto propias coma alleas, son algúns dos obxectivos primordiais na materia.

Esta actividade creativa individual debe complementarse co fomento da actividade colaborativa, a posta en común e o intercambio de ideas crítico e argumentado, co fin de preparar o alumnado para unha participación activa en equipos de traballo. Neste marco, todas as actividades que se leven a cabo traballaranse nun contexto igualitario e inclusivo e terase en conta o enriquecemento que supón a apreciación da diversidade do patrimonio cultural e artístico, desde o

máis universal ata o máis próximo, pasando polo de culturas tradicionalmente ignoradas na historia da arte occidental predominante.

Por outra banda, como en toda produción humana contemporánea, faise necesario ter en conta a sustentabilidade, tanto no uso de recursos coma na prevención e na xestión dos residuos que a produción artística poida xerar. Da mesma forma, terase en conta non só o uso de materiais e ferramentas innovadores, senón tamén de novos materiais biodegradables e que respecten as regulacións relativas ao coidado ambiental.

Utilizaranse as técnicas dixitais de maneira transversal, como ferramentas de investigación e procura, como xeradoras de composicións e tamén como recurso para rexistrar graficamente a actividade plástica desenvolvida, xerando contido de rápida difusión e de posta en común co resto da aula, coa comunidade educativa ou con outros axentes externos.

Tendo en conta todos estes aspectos, esta materia pretende desenvolver no alumnado a sensibilización e o respecto cara ao patrimonio artístico plástico en toda a súa diversidade, o que inclúe a análise dos elementos, das técnicas e dos procedementos que foron empregados para a súa elaboración. Por outra banda, a comprensión, a análise e a interpretación de producións artísticas gráfico-plásticas e das técnicas empregadas permite unha adecuada selección de recursos materiais e procedementais para a participación activa en proxectos colaborativos ou persoais vinculados á produción plástica, gráfica e visual. Así mesmo, a creación de obras gráfico-plásticas mediante a aplicación coherente de materiais, procedementos e técnicas de debuxo, pintura e gravado é clave para unha comunicación efectiva de ideas, sentimentos ou emocións, o que facilita, ademais, que as alumnas e os alumnos poidan estimular e ampliar a sensibilidade para o gozo estético.

A materia está deseñada ao redor de cinco obxectivos, que emanan das competencias clave e dos obxectivos establecidos para a etapa de bacharelato. Estes obxectivos están definidos de maneira que varios deles poden acometerse de maneira integrada, polo que non existe unha fronteira estrita entre uns e outros e a orde en que se presentan non é vinculante nin representa ningunha xerarquía.

Os criterios de avaliación, que se desprenden directamente dos devanditos obxectivos, están deseñados para comprobar o seu grao de consecución por parte do alumnado.

Os contidos da materia, que deberán tratarse para adquirir os devanditos obxectivos, articúlanse ao redor de seis bloques. O primeiro bloque, denominado «Aspectos xerais», abarca os coñecementos e as actitudes necesarios para recoñecer as distintas linguaxes artísticas, os elementos que as conforman e a súa evolución ao longo da historia, así como as calidades e o impacto dos diversos materiais e soportes. Inclúense tamén algúns elementos esenciais

relacionados coa conservación, a sustentabilidade, a perspectiva inclusiva e de xénero e a propiedade intelectual, ademais de estratexias específicas para o desenvolvemento da valoración crítica, a planificación e o traballo colaborativo. O segundo bloque, titulado «Técnicas de debuxo», reúne as técnicas e os conceptos que permiten a exploración e a creación con esta forma de expresión. O terceiro bloque, «Técnicas de pintura», comprende os procedementos e as operacións vinculados á cor e as súas diversas manifestacións plásticas. O cuarto bloque, «Técnicas de gravado e estampaxe», recolle as diversas metodoloxías que se deben experimentar para o dominio e a comprensión dos diferentes medios de estampaxe. O quinto bloque, «Técnicas mixtas e alternativas», incorpora as técnicas e os medios de expresión máis innovadores, como os dixitais. O sexto bloque, «Proxectos gráfico-plásticos», trata sobre a metodoloxía proxectual e a difusión dos proxectos gráfico-plásticos.

Os obxectivos da materia han de ser adquiridos desenvolvendo situacións de aprendizaxe integradas que posibiliten que o alumnado adquira as destrezas dos procedementos máis tradicionais e que experimente coas diversas técnicas innovadoras, desenvolvendo así a súa creatividade abordando proxectos colaborativos, multidisciplinares e, como tales, enriquecedores. As situacións de aprendizaxe farán posible un traballo globalizado fundamentado en metodoloxías máis próximas ás que se aplican no mundo laboral e profesional, o que achega máis significatividade ás aprendizaxes e xera un maior grao de implicación do alumnado na materia. Ademais, para contribuír á súa formación integral, débense abordar aspectos tales como a propiedade intelectual, a sustentabilidade e a seguridade dos proxectos, a prevención e a xestión responsable dos residuos, o estudo da toxicidade ou o impacto ambiental dos diferentes materiais artísticos.

A materia de Técnicas de Expresión Gráfico-Plástica posibilita a materialización das ideas, conceptos e sentimentos en obras artísticas, trata de estimular e ampliar o campo sensible e o deleite estético de obras de arte e supón para o alumnado, ademais dunha reflexión sobre a creatividade e a práctica artística, unha oportunidade para coñecer e poñer en evidencia o potencial transformador da arte na nosa sociedade.

1.2 Obxectivos

Obxectivos da materia
<p>OBX1. Analizar obras gráfico-plásticas valorando os seus aspectos formais, comparando as técnicas, materiais e procedementos empregados na súa execución e conservación e reflexionando sobre o seu posible impacto ambiental para conformar un marco persoal de referencia que potencie a creatividade e fomente unha actitude positiva cara ao patrimonio, á vez que comprometida coa sustentabilidade.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Entendidas como elementos complexos que poden ser abordados desde diferentes enfoques, as producións

artísticas constitúen un reflexo do contexto social, cultural e histórico no que se xeraron. Un dos aspectos que axudan a definir ese contexto é a análise tanto dos materiais coma das técnicas e procedementos utilizados, poñéndoos en relación coas súas calidades expresivas e comunicativas, para o que tamén se deben considerar os seus aspectos formais (composición; forma, cor e textura; luz etc.). Esta análise permite comparar e relacionar obras en contextos diferentes, o que lle proporcionará ao alumnado unha bagaxe de recursos para aplicar tanto en futuras valoracións críticas coma nas súas propias producións artísticas. Por outra banda, esta análise de diferentes producións artísticas axudará a fomentar unha valoración positiva da diversidade cultural e artística do patrimonio. Entre os exemplos analizados, débense incorporar a perspectiva de xénero e a perspectiva intercultural, con énfase no estudo de producións realizadas por mulleres e por persoas de grupos étnicos e poboacionais cuxa presenza no canon artístico occidental foi tradicionalmente moi limitada.

- Para a análise das manifestacións gráfico-plásticas poden empregarse diversas metodoloxías, entre as que se contan a investigación documentada mediante fontes analóxicas ou dixitais, así como novas ferramentas tecnolóxicas de análise científica. Aínda que ambos son valiosos exemplos de achegamento, resultan complementarios da imprescindible análise visual da obra, cuxa sinxeleza técnica, inmediatez e versatilidade permiten consideralo como o primeiro método de achegamento, nos seus dous aspectos fundamentais: de aproximación ao gozo estético —activando así outros procesos cognitivos importantes, como a atención e a memoria— e de desenvolvemento do sentido crítico. A aplicación destas metodoloxías de recepción pode transferirse a outros ámbitos de coñecemento, mellorando a formación integral do alumnado.
- Por outra banda, a maioría das producións artísticas plásticas, en tanto que obxectos físicos, son elementos sobre os que convén facer unha reflexión ambiental, tanto pola repercusión dos materiais, técnicas e ferramentas empregados na súa realización como a que deriva dos procesos de produción, que tamén poden xerar residuos prexudiciais para o planeta. Así pois, é especialmente importante coñecer as técnicas de elaboración dos materiais empregados no traballo gráfico-plástico. O alumnado debe ter en conta todas estas consideracións para poder valorar, no momento da recepción dunha obra concreta, o seu impacto sobre o medio ambiente. Por último, a sustentabilidade na produción artística debe complementarse coa aposta consciente pola conservación e o coidado do patrimonio artístico, establecendo un diálogo respectuoso entre ambas as vertentes.

OBX2. Utilizar os distintos elementos e procedementos propios da linguaxe gráfico-plástica, manifestando dominio técnico e experimentando de maneira creativa e innovadora coas súas posibilidades e combinacións, para desenvolver unha capacidade de expresión autónoma e persoal e para responder a uns obxectivos determinados.

- A linguaxe gráfico-plástica acompañou o ser humano desde os seus inicios, polo que resulta extremadamente rica e variada. Por iso o estudo das técnicas de expresión gráfico-plástica requira de contidos asociados a moi diversos campos de coñecemento, incluída a práctica e a destreza na aplicación dos distintos procedementos. As técnicas gráfico-plásticas ofrecen recursos moi potentes para expresar, de maneira persoal e libre, ideas, sentimentos e opinións sobre calquera temática ou fundamentadas en vivencias persoais ou compartidas. Deste xeito, o alumnado incorpora a faceta persoal ás súas composicións, intensificando así a súa implicación. En todo caso, deberá seleccionar os recursos máis adecuados en función da intencionalidade buscada, sen perder de vista a necesaria reflexión sobre a sustentabilidade do produto final.
- Ademais, as producións gráfico-plásticas permiten un alto grao de experimentación e creatividade, combinando de maneira moi diversa materiais, utensilios, técnicas e procedementos. Todo iso proporciónalle ao alumnado unha maior liberdade para plasmar as ideas e os sentimentos persoais. A adquisición das destrezas necesarias e a

progresiva soltura técnica na execución das producións irá posibilitando que o alumnado exercite a improvisación. En definitiva, a resolución destas producións gráfico-plásticas constitúe un impulso no crecemento persoal do alumnado e xera un clima de autoconfianza, á vez que agudiza o sentido crítico, aumenta a autoestima e potencia a creatividade.

OBX3. Planificar o proceso de realización individual e colectiva de obras gráfico-plásticas valorando as posibilidades que ofrecen as distintas técnicas, materiais e procedementos, así como a súa adecuación a unha determinada proposta, para responder con eficacia e creatividade a calquera desempeño relacionado coa produción cultural ou artística.

- Os niveis de complexidade das producións gráfico-plásticas son moi variados e están condicionados por circunstancias tanto propias como alleas a elas. Para lograr desenvolverlas con éxito, o alumnado debe valorar, xunto ao grao de complexidade, as posibilidades dos recursos dispoñibles para o proxecto, así como a súa adecuación a este. Tras este diagnóstico da situación, debe planificar ordenadamente as diferentes fases de realización, seleccionando con criterio e creatividade os recursos que mellor se adapten á proposta. Deste xeito, o proceso de análise da situación de partida e a planificación da obra convértese en compoñentes con tanto ou máis valor que o produto final para o alumnado, que ha de ser capaz de xestionar correctamente esta complexa rede de relacións para afrontar con éxito un proxecto gráfico-plástico.
- Cando os proxectos son colectivos, é importante planificar igualmente a participación dos distintos membros do grupo, valorando as súas debilidades e fortalezas, co fin de integrar as experiencias compartidas e favorecer unhas dinámicas de traballo eficaces, respectuosas, empáticas e enriquecedoras.
- Finalmente, resulta fundamental que, unha vez concluída a planificación da obra gráfico-plástica, esta sexa sometida a un proceso de avaliación, individual ou colectivo, que inclúa outra análise que lle permita ao alumnado explicar o modo en que os materiais, técnicas, procesos de realización e linguaxes seleccionados condicionaron o produto final.

OBX4. Desenvolver proxectos gráfico-plásticos individuais e colaborativos, utilizando con destreza diversos materiais, técnicas e procedementos, para integrar o proceso creativo e responder de maneira eficaz, sustentable e creativa a uns obxectivos de desempeño determinados.

- Tanto nos proxectos colectivos coma nos individuais, cada alumno ou alumna debe enfrontarse á resolución de problemas aplicando de maneira consciente as destrezas e as técnicas adquiridas. Un aspecto fundamental consiste en determinar as técnicas, materiais, soportes e procedementos que resulten máis adecuados para responder á necesidade exposta. En todo caso, na selección de materiais e na aplicación dos procedementos para crear as diferentes obras gráfico-plásticas, é imprescindible aplicar unha perspectiva de sustentabilidade, empregando materiais e procedementos respectuosos co medio ambiente.
- Cando os proxectos son individuais, propician o desenvolvemento da autonomía e a autoestima e, ao mesmo tempo, posibilitan o enriquecemento de futuras producións en equipo. Cando son colaborativos, ademais, cada alumna ou cada alumno recibe, achega e comparte propostas co resto de membros do grupo, desenvolvendo así estratexias de colaboración, comunicación e resolución de problemas e de conflitos. En calquera dos dous casos, o obxectivo é crear unhas dinámicas de traballo empáticas e enriquecedoras, mediante as que o alumnado aprenda a respectar tanto o traballo propio coma o alleo, o que constituirá, ademais, unha achega valiosa para a construción da identidade persoal e o enriquecemento do espírito crítico. Por outro lado, os proxectos gráfico-plásticos, tanto individuais coma colectivos, poden vincularse coa experimentación, a expresión persoal e a autonomía na

resolución de problemas. Deste diálogo entre o individual e o colectivo depende en gran parte a eficacia e a adecuación da resposta a calquera proposta.

OBX5. Avaliar os produtos gráfico-plásticos propios e alleos, valorando o seu posible impacto social e cultural, para potenciar unha actitude crítica e responsable que favoreza o desenvolvemento persoal e profesional no campo da expresión gráfico-plástica.

- Todo proxecto artístico colectivo necesita da implicación activa dos seus integrantes para aplicar con éxito as aprendizaxes que interveñen no proceso de planificación e creación e plasmarlas nunha produción final satisfactoria que responda a un obxectivo concreto previamente exposto. Trátase dun proceso comunicativo de discusión, cuestionamento e intercambio de ideas que favorece a inclusión e pon en valor as oportunidades de desenvolvemento persoal e social do alumnado, para o que este debe comprender as repercusións que o proxecto pode ter neses e noutros campos.
- Por este motivo, unha vez elaborado o proxecto gráfico-plástico, é imprescindible proceder a avaliar tanto as producións propias coma as alleas atendendo, en primeiro lugar, á adecuación entre as linguaxes, técnicas, materiais e procedementos empregados en función da intencionalidade inicial e do tipo de produto que se desexaba obter. Para iso, o alumnado debe utilizar o vocabulario específico e a terminoloxía profesional adecuada, ademais de mostrar unha actitude empática e construtiva, expresando e aceptando os erros e puntos débiles como posibilidades para aprender e mellorar.
- Outro aspecto que debe avaliarse é, sen dúbida, a calidade na execución e o grao de adecuación da planificación á realidade da produción, así como as posibles interaccións ambientais. É tamén o momento de avaliar o respecto cara á propiedade intelectual do produto final, así como de establecer paralelismos entre os traballos realizados e outros similares pertencentes a ámbitos distintos do escolar, reflexionando sobre as posibilidades profesionais derivadas do coñecemento e aplicación solvente das diferentes técnicas gráfico-plásticas, o que supoñerá un incentivo no grao de implicación do alumnado na materia, ao asociar así o traballo de aula coa súa proxección futura no mundo laboral.
- Por todo iso, prodúcese un movemento que incidirá tanto na mellora dos traballos sucesivos coma no desenvolvemento da capacidade crítica argumentada, que poderá aplicarse a outros moitos campos da súa vida persoal e académica e que é clave para o desenvolvemento dunha personalidade autónoma.

1.3 Criterios de avaliación e contidos

Segundo curso

Materia de Técnicas de Expresión Gráfico-Plástica 2º curso	
Bloque 1. Aspectos xerais	
Criterios de avaliación	Obxectivos
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA1.1. Analizar obras gráfico-plásticas de distintos tipos e épocas identificando os elementos da linguaxe, materiais, técnicas e procedementos utilizados, valorando os seus efectos expresivos e incorporando xuízos de valor estético a partir do estudo dos seus aspectos formais. 	OBX1

<ul style="list-style-type: none"> CA1.2. Comparar os elementos, técnicas e procedementos empregados en distintas producións gráfico-plásticas identificando diferenzas e aspectos comúns e establecendo relacións entre eles. 	OBX1
<ul style="list-style-type: none"> CA1.3. Valorar criticamente a sustentabilidade e o impacto ambiental dos procedementos e materiais utilizados na creación gráfico-plástica en distintos momentos históricos propoñendo alternativas respectuosas co medio ambiente. 	OBX1
<ul style="list-style-type: none"> CA1.4. Contextualizar criticamente a perspectiva inclusiva, intercultural e de xénero nas producións gráfico-plásticas. 	OBX5
<ul style="list-style-type: none"> CA1.5. Valorar a protección da propiedade intelectual das obras gráfico-plásticas a través de diferentes canles de difusión e do coñecemento da lexislación que as afecta. 	OBX5
Contidos	
<ul style="list-style-type: none"> A linguaxe gráfico-plástica: forma, cor, textura e composición. A súa evolución histórica. Soportes, utensilios, pigmentos, aglutinantes, disolventes e outras substancias asociadas ás diferentes técnicas gráfico-plásticas. Interacción entre materiais. Seguridade, toxicidade e impacto ambiental dos diferentes materiais artísticos. Soportes e materiais sustentables. Conservación das obras gráfico-plásticas. A protección da creatividade. Aspectos fundamentais da propiedade intelectual. Versións, copias e falsificacións. Perspectiva de xénero, perspectiva intercultural e perspectiva inclusiva nas producións gráfico-plásticas. Estratexias de investigación, análise, interpretación e valoración crítica de produtos culturais e artísticos. 	
Bloque 2. Técnicas de debuxo	
Criterios de avaliación	Obxectivos
<ul style="list-style-type: none"> CA2.1. Seleccionar creativamente os recursos de debuxo adecuados en función da situación expresiva ou da intencionalidade do desempeño solicitado. 	OBX2
<ul style="list-style-type: none"> CA2.2. Utilizar de maneira creativa e autónoma as técnicas, materiais e procedementos de debuxo na resolución de distintas necesidades expresivas e comunicativas, incidindo no rigor na execución e na sustentabilidade do produto final. 	OBX2
<ul style="list-style-type: none"> CA2.3. Expresar ideas, opinións e sentimentos mediante a creación de producións gráfico-plásticas individuais e colaborativas de distintos tipos ao redor de distintos motivos ou formulacións, aplicando con solvencia e dominio técnico os distintos procedementos de debuxo. 	OBX4
<ul style="list-style-type: none"> CA2.4. Realizar composicións gráfico-plásticas individuais ou colaborativas con técnicas de debuxo integrando o uso de materiais reciclados cando sexa posible e aplicando criterios de inclusión e sustentabilidade. 	OBX4
Contidos	
<ul style="list-style-type: none"> Materiais, útiles e soportes asociados ao debuxo. Características e terminoloxía específica. 	

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Técnicas secas: lapis de grafito, carbón, lapis compostos, sanguinas, barras graxas, lapis de cor e rotuladores. ▪ Técnicas húmidas e mixtas. A tinta e as súas ferramentas. 	
Bloque 3. Técnicas de pintura	
Criterios de avaliación	Obxectivos
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA3.1. Seleccionar creativamente os recursos pictóricos adecuados en función da situación expresiva ou da intencionalidade do desempeño solicitado. 	OBX2
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA3.2. Utilizar de maneira creativa e autónoma as técnicas, materiais e procedementos de pintura na resolución de distintas necesidades expresivas e comunicativas, incidindo no rigor na execución e na sustentabilidade do produto final. 	OBX2
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA3.3. Expresar ideas, opinións e sentimentos mediante a creación de producións gráfico-plásticas individuais e colaborativas de distintos tipos, ao redor de distintos motivos ou formulacións, aplicando con solvencia e dominio técnico os distintos procedementos de pintura. 	OBX4
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA3.4. Realizar composicións gráfico-plásticas individuais ou colaborativas utilizando técnicas pictóricas, integrando o uso de materiais reciclados cando sexa posible e aplicando criterios de inclusión e sustentabilidade. 	OBX4
Contidos	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Materiais, útiles e soportes. Características e terminoloxía específica. ▪ Técnicas magras, graxas e emulsións miscibles en auga. Técnicas sólidas. Pinturas biodegradables. ▪ Acuarela, témpera, acrílico, fresco, témpera ao ovo, encaustos, pasteis magros e graxos, óleos e óleos á auga. 	
Bloque 4. Técnicas de gravado e estampaxe	
Criterios de avaliación	Obxectivos
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA4.1. Seleccionar creativamente os recursos de gravado e estampaxe adecuados en función da situación expresiva ou da intencionalidade do desempeño solicitado. 	OBX2
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA4.2. Utilizar de maneira creativa e autónoma as técnicas, materiais e procedementos básicos de gravado e estampaxe na resolución de distintas necesidades expresivas e comunicativas, incidindo no rigor, na execución e na sustentabilidade do produto final. 	OBX2
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA4.3. Expresar ideas, opinións e sentimentos mediante a creación de producións gráfico-plásticas individuais e colaborativas de distintos tipos, ao redor de distintos motivos ou formulacións, aplicando con solvencia e dominio técnico os procedementos de gravado e estampaxe básicos. 	OBX4
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA4.4. Realizar obras individuais ou colaborativas, mediante procedementos de gravado e estampaxe, integrando o uso de materiais reciclados cando sexa posible e aplicando criterios de inclusión e sustentabilidade. 	OBX4

Contidos	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Materiais, útiles, maquinaria e soportes. Terminoloxía específica. ▪ Monoimpresión e reprodución múltiple. A obra gráfica. ▪ Monotipia plana. ▪ Estampaxe en relevo: xilografía, linóleo. ▪ Estampaxe en oco: calcografía. Técnicas directas e indirectas. ▪ Estampaxe plana, método planográfico: litografía; método permeográfico: serigrafía; método electrónico: <i>copy art</i>. 	
Bloque 5. Técnicas mixtas e alternativas	
Criterios de avaliación	Obxectivos
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA5.1. Seleccionar creativamente os recursos gráfico-plásticos adecuados en función da situación expresiva ou da intencionalidade do desempeño solicitado. 	OBX2
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA5.2. Utilizar de maneira creativa e autónoma técnicas alternativas e mixtas e os seus correspondentes materiais e procedementos na resolución de distintas necesidades expresivas e comunicativas, incidindo no rigor na execución e na sustentabilidade do produto final. 	OBX2
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA5.3. Expresar ideas, opinións e sentimentos mediante a creación de producións gráfico-plásticas individuais e colaborativas de distintos tipos, ao redor de diversos motivos ou formulacións, aplicando con solvencia e dominio técnico distintos procedementos e técnicas mixtas e alternativas. 	OBX4
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA5.4. Interactuar coordinada e colaborativamente no desenvolvemento de producións gráfico-plásticas colectivas manifestando unha actitude respectuosa, creativa e conciliadora cando se produzan diferenzas de opinión entre os membros do grupo. 	OBX4
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA5.5. Realizar composicións gráfico-plásticas individuais ou colaborativas, con técnicas mixtas e alternativas, integrando o uso de materiais reciclados cando sexa posible e aplicando criterios de inclusión e sustentabilidade. 	OBX4
Contidos	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Outras técnicas, materiais e procedementos na expresión gráfico-plástica. ▪ A imaxe dixital. Arte dixital. 	
Bloque 6. Proxectos gráfico-plásticos	
Criterios de avaliación	Obxectivos
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA6.1. Avaliar diferentes produtos gráfico-plásticos argumentando, coa terminoloxía específica, o grao de adecuación á intención prevista das linguaxes, técnicas, materiais e procedementos utilizados, valorando o rigor e a calidade da execución, así como aspectos relacionados coa sustentabilidade e coa propiedade intelectual. 	OBX5

<ul style="list-style-type: none">CA6.2. Planificar o proceso completo de realización de obras gráfico-plásticas variadas, individuais ou colectivas, establecendo as fases de realización e argumentando a selección das técnicas, materiais, procedementos e linguaxes máis adecuadas en función das distintas intencións comunicativas ou creativas.	OBX3
<ul style="list-style-type: none">CA6.3. Planificar de maneira adecuada a organización das fases e dos equipos de traballo nas propostas colaborativas identificando as habilidades requiridas en cada caso e repartindo e asumindo as tarefas con criterio.	OBX3
<ul style="list-style-type: none">CA6.4. Identificar e valorar as oportunidades de desenvolvemento persoal e profesional que derivan do coñecemento das técnicas de expresión gráfico-plástica.	OBX5
Contidos	
<ul style="list-style-type: none">Metodoloxía proxectual.Estratexias para a planificación e o desenvolvemento de proxectos gráfico-plásticos. A organización dos equipos de traballo.Proceso de elaboración dunha obra gráfico-plástica.Exposición e difusión de proxectos gráfico-plásticos.Estratexias de avaliación das fases e os resultados de proxectos gráfico-plásticos. O erro como oportunidade de mellora e aprendizaxe.	

1.4 Orientacións pedagóxicas

A intervención educativa na materia de Técnicas de Expresión Gráfico-Plástica desenvolverá o seu currículo e tratará de asentar de xeito gradual e progresivo as aprendizaxes que lle faciliten ao alumnado o logro dos obxectivos da materia e, en combinación co resto das materias, unha adecuada adquisición das competencias clave e o logro dos obxectivos da etapa.

Neste sentido, no deseño das actividades, o profesorado terá que considerar a relación existente entre os obxectivos da materia e as competencias clave a través dos descritores operativos e as liñas de actuación no proceso de ensino e aprendizaxe que se presentan nos apartados seguintes e seleccionar aqueles criterios de avaliación do currículo que se axusten á finalidade buscada, así como empregalos para verificar as aprendizaxes do alumnado e o seu nivel de desempeño.

Relación entre os obxectivos da materia de Técnicas de Expresión Gráfico-Plástica e as competencias clave a través dos descritores operativos do perfil de saída establecidos no anexo I

Obxectivos da materia	Competencias clave							
	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX1	3	1-3	2	1	2	1-2-4		1-2
OBX2				2	1.1-1.2	4	3	3.1-3.2-4.1-4.2
OBX3			3		3.2-4		2	4.2
OBX4			3	4	1.1-3.1-3.2		3	3.1-3.2-4.1
OBX5		1			1.1-1.2-3.1	4	2	1-2

Liñas de actuación non proceso de ensino e aprendizaxe

- A experimentación con técnicas innovadoras, así como cos procedementos máis tradicionais, apoiándose tamén en ferramentas dixitais, atendendo aos diferentes ritmos de aprendizaxe do alumnado, de maneira que se favoreza unha aprendizaxe significativa e a capacidade de aprender por si mesmo.
- A toma de conciencia da sustentabilidade, seguridade e toxicidade dos materiais e técnicas utilizados, así como da prevención no uso e xestión responsable dos residuos xerados polas diferentes producións gráfico-plásticas.
- O uso de situacións de aprendizaxe integradas, por medio de traballos interrelacionados, que reflectan a realidade do mundo laboral e profesional, en prol de lograr a implicación do alumnado na materia e de ofrecer unha formación completa e integral.
- O traballo transversal no desenvolvemento da creatividade, na comprensión lectora, na expresión oral e escrita, na comunicación audiovisual, na competencia dixital, no espírito científico e no emprendemento, atendendo á diversidade do alumnado.
- A atención individualizada do alumnado para previr dificultades de aprendizaxe e poñer en práctica mecanismos de reforzo tan pronto como se detecten estas dificultades.
- O uso de distintos métodos de achegamento ás técnicas plásticas que estimulen e amplíen o campo sensible e o deleite estético das obras de arte.
- O desenvolvemento da creatividade mediante a realización de proxectos significativos para o alumnado, enriquecedores e multidisciplinares, promovendo o traballo en equipo e a resolución creativa de problemas.

- O uso de estratexias que posibiliten a materialización das ideas, conceptos e sentimentos en obras artísticas, facendo énfase en reforzar a autoestima, a autonomía, a reflexión e a responsabilidade.
- A énfase en mostrar o potencial transformador da arte na nosa sociedade, a través da reflexión sobre a creatividade, a práctica artística das obras propias e alleas, prestando atención á propiedade intelectual dos produtos creativos.